VERBA DICENDI *A CUVÂNTA, A GRĂI* ŞI *A VORBI* – OBSERVAȚII ETIMOLOGICE

TOMASZ KLIMKOWSKI[1]
Universitatea „Adam Mickiewicz”, Poznań

VERBA DICENDI *A CUVÂNTA, A GRĂI* AND *A VORBI* – ETYMOLOGICAL ASPECTS

Abstract

This paper analyses the etymology of the Romanian verbs with the meaning ‘to speak’: *a cuvânta, a grăi* and *a vorbi*. We discuss the origin of *a cuvânta*, a Balkan Romance word derived from *cuvânt* ‘word’, with parallels in other Balkan languages, especially in Albanian, Macedonian and Serbian, and of the Slavic borrowing *a grăi*, which changed its meaning from ‘croaking’ to ‘speaking’. However, we focus on the origin of the verb *a vorbi*, which has not been satisfactorily and fully explained until now. We reject the older hypothesis that sustains it was formed on the basis of the noun *vorbă*, a variant of the Slavonic borrowing *dvorbă*. We try to demonstrate that it should be regarded as a phonetic variant of the older form *a vorovi*, which meant intially ‘to make noise’, but is attested with the meaning ‘to speak’ since the 16th century. Most probably, the verb *a vorovi* represents a contamination between two verbs that reproduce the Balkan Slavic verbs *govoriti* and *vreviti*, both of them meaning ‘to make noise’.

Keywords: *verba dicendi, a vorbi, Romanian, etymology, Slavic*

În latină, opoziția semantică dintre ‘a vorbi’ şi ‘a zice’, ocurentă în română şi alte limbi romanice, nu este clar marcată. Cu toate că ea ar putea fi transpusă în perechea verbală *loqui* vs *dicere*, uzul atât clasic, cât şi postclasic, infirmă o delimitare semantică atât de strictă ca cea din limbile romanice

[1] **Tomasz Klimkowski** este doctor în lingvistica românească al Universităţii „A. Mickiewicz” din Poznań (Polonia), din 2008, şi cadru didactic la Catedra de Limba şi Literatura Română a acestei universităţi. Temele de interes sunt: lingvistica românească şi romanică, lingvistica diacronică, interferenţe lingvistice, etimologie, limbi minoritare. A publicat articole în reviste de specialitate (româneşti şi poloneze), cărţile: *Influenţe slave vechi asupra morfologiei şi sintaxei limbii române* (Editura Aeternitas, Alba Iulia 2011), *Słownik polsko-rumuński i rumuńsko-polski* [*Dicţionar polon-român şi român-polon*] (în coloborare cu J. Teodorowicz şi E. Ivancu, Editura Nowela, Poznań 2012) şi traduceri din literatura română contemporană; e-mail: tomaszklimkowski@gmail.com.

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

contemporane. Făcând abstracție de semantismul exact al celor două lexeme latine, trebuie admis că, la un moment dat, în latina populară, a început să se manifeste o tendință de specializare a sensurilor care stă la baza diferențierii semantice pe care o prezintă Romania actuală.

Pe când în mai toate idiomurile neolatine lat. *dicere* este foarte bine păstrat, *loqui*, din cauza caracterului său morfologic aberant (verbum deponens), s-a înlocuit peste tot cu alte lexeme (latin popular, latin ecleziastic, creație proprie, împrumut):

> „Di *loqui* non resta più alcuna traccia; in luogo di esso ebbero dapprima fortuna *fabulare* (sp. *hablar*, port. *falar*) e *fabellare* (che sussiste nel sardo e nel ladino, ed era vivo nel dalmatico); poi s'affermò il neologismo cristiano *parabolare* arrivando a predominare in Gallia e in Italia: ci rendiamo conto del suo lento, progressivo espandersi da nord a sud se pensiamo quanto ancora era vivo *favellare* nei più antichi testi italiani, specialmente centrali e meridionali" (Migliorini 1966: 36).

Deşi, în unele cazuri, Romania balcanică se dovedeşte a fi mai conservatoare în privința lexicului decât restul lumii romanice, nici acolo nu s-a păstrat un continuator al lat. *loqui*. Se poate presupune că cel mai vechi substituent al acestuia a fost o variantă locală a verbului *fabulare* (sau *fabellare*) care, conform evoluțiilor fonetice specifice ariei balcanoromanice, ar fi trebuit să aibă forma **făulare, făuledzu* (admițând extinderea radicalului – sau a desinenței, în funcție de interpretare – cu elementul *-edz-*, prin analogie cu dalm. *favlur, favlajo*, atât *-edz-*, cât şi *-aj-* provenind probabil din *-idi-*). Existența unei variante balcanoromanice a verbului *parabolare* din Romania occidentală este mult mai puțin probabilă, având în vedere răspândirea lui târzie şi treptată dinspre Galia spre Italia, în nordul căreia s-a şi oprit, cel puțin în perioada medievală. Oricum, niciunul dintre cele două verbe sau măcar o urmă a acestora sub formă de derivate nu are atestări de niciun fel în această parte a romanității.

Aşadar, se pare că unul dintre cele mai vechi echivalente ale lat. *loqui* este **cuvintare* (*cuvintu* sau *cuvintedzu*), care continuă lat. *conventare* 'a se aduna' (DEX 1998: 255) sau reprezintă un derivat de la substantivul **cuvintu* < lat. *conventus* 'adunare' (DER 2002: 275). Cea de-a doua explicație este mai plauzibilă, pentru că pune în relief o serie de evoluții comune ariilor lingvistice: albaneză, balcanoromanică şi balcanoslavă, evocate deja de Sandfeld 1930: 34. La baza verbului se află, în toate cazurile, un substantiv cu sensul inițial de 'adunare'. În romanică şi albaneză, acesta este lat. *conventus*, iar în slavă – substantivul *sъborъ*, creat de la verbul *sъbьrati* 'a aduna' (HER 993: 536). Toate au suferit o evoluție semantică paralelă, conform mecanismului 'adunare' > 'adunare cu scopul de a vorbi' > 'vorbire, convorbire, cuvânt'. Semantismul dublu se păstrează până în prezent: alb. *kuvend* 'adunare', '(con)vorbire' (FSS 1980: 157), srb. *zbor* 'adunare', '(con)vorbire' (arh.) (SSCH2 1987: 1257) sau dispare în

BDD-A7017 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

favoarea sensului secundar: rom. *cuvânt*[2], mac. *збор* ‘cuvânt’. În schimb, verbul format de la substantiv nu are decât un singur sens, cel de ‘a vorbi’: alb. *kuvend/kuvendoj*, rom. *a cuvânta*, istr. *cuvintå*, arom. *cuvintedzŭ*, srb. *zboriti/zborovati*, mac. *зборам*/*зборувам*. Apariţia sensului celui nou al substantivului şi formarea verbului datează încă din perioada romanicei balcanice – ambele fenomene sunt atestate în română, istroromână şi, parţial (doar verbul), în aromână, nefiind ocurente doar în meglenoromână[3].

Substantivele şi verbele din limbile respective şi-au depăşit aria natală şi au început să circule şi pe arii lingvistice învecinate. Aromâna şi meglenoromâna au împrumutat din macedoneană atât substantivul *збор*, cât şi verbul *зборувам*, sub formele: arom. *zborŭ*, megl. *zbor*, şi, respectiv, arom. *(a)zburăscu*, megl. *zburos*. În aromână se mai reflectă semantismul dublu al etimonului slav, pe când meglenoromâna cunoaşte numai sensul cel nou de ‘cuvânt’, ca macedoneana de astăzi. Substantivul albanez *kuvend* şi cel macedonean *zbor* au fost asimilate de limba neogreacă – *κουβέντα* ‘convorbire’ (DG 2004: 601), *ζμπόρους* (DDA 2013: 1294), care a format de la ele verbe proprii – *κουβεντιάζω* ‘a vorbi’ (DG 2004: 601), *ζμπουρίζω* (DDA 2013: 1294), creând astfel un paralelism perfect cu restul limbilor respective. Prin gr. *κουβέντα* trebuie explicat şi arom. *cuvendă* (DDA 2013: 428), care nu continuă iniţialul **cuvintu* (acesta ar fi trebuit să se păstreze ca atare).

Rom. *a cuvânta*, deşi are o paralelă exactă în istroromână, în textele româneşti vechi apare mai ales în cuvintele compuse care reprezintă calcuri după slavonă. Ieşit complet din uz ca verb simplu, mai persistă sub forma substantivată *cuvântare* şi adjectivată *(ne)cuvântător*. În secolul al XVI-lea se încheiase deja înlocuirea verbului în cauză cu *a grăi*, căruia îi corespunde substantivul *grai*, ambele de origine slavă veche[4]. Împrumutul s-a făcut încă în romanica balcanică, cf. arom. *grescu*, megl. *griri* şi arom., megl. *grai*, atât verbul, cât şi substantivul lipsind numai din istroromână. Etimoanele acestor lexeme ar fi fost v.sl., srb. *grajati* ‘a croncăni’ (Vaillant 1966: 265, Mihăilă 1960: 208) şi *graj* ‘croncănit’ (CSS 1998: 131). Evoluţia semantică produsă în

[2] Trebuie remarcat că în rom. *cuvânt* se mai reflectă şi celălalt sens al lat. *conventus* – ‘înţelegere, acord’, care, atunci, nu este o inovaţie, ci un sens paralel absorbit şi întărit ulterior de cel contemporan (‘cuvânt’ ca ‘promisiune’, dar una reciprocă, adică ‘înţelegere’).

[3] Terminologia folosită este explicată în mod detaliat în Klimkowski 2011: 21-23. Dat fiind că aceasta diferă de cea românească tradiţională, se impun următoarele observaţii: 1) în loc de *dacoromână*, folosim termenul *română;* 2) *balcanoromanic* (*aria balcanoromanică, Romania balcanică*) se referă la ansamblul format din *română, istroromână, aromână şi meglenoromână;* 3) prin *romanica balcanică* (abrevierea: *rom. balc.*) înţelegem idiomul provenit din latina balcanică şi scindat ulterior în cele patru idiomuri sus-menţionate; în lingvistica românească tradiţională îi corespunde, cel mai des, termenul *româna comună*.

[4] Substantivul *grai* este considerat, de cele mai multe ori, derivat al verbului *a grăi*, şi prin urmare, tratat ca o creaţie românească proprie. Totuşi, în timp ce în limbile slave există substantivul *graj*, el poate poate fi etimonul rom. *grai*.

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

romanica balcanică, deşi pare stranie, este explicabilă – ‘a croncăni’ > ‘a striga, a scoate sunete’ > ‘a vorbi’ şi ‘a zice, a spune’, ajungându-se astfel la cele două sensuri de bază exprimate de rom. *a grăi* (şi de *a cuvânta*). De altfel, ea este atestată, dialectal, şi în bulgară – *грая* ‘a grăi, a pălăvrăgi’ (Mihăilă 1960: 208). Includerea sensului de ‘a spune’ în *a grăi* nu elimină, totuşi, lexemele vechi *a zice* şi *a spune*, ci permite o diversificare mai mare a discursului datorită sinonimiei create.

Lexemul *a grăi*, după o perioadă de mare frecvenţă în texte (XVI-XVIII), începe să piardă teren şi, din secolul al XIX-lea, este folosit din ce în ce mai rar, mai ales cu o tentă populară sau arhaizantă. Valoarea neutră şi-o păstrează doar derivatul *grăitor*. Substituentul verbului *a grăi* şi, în acelaşi timp, ultimul termen din seria verbală discutată, contemporanul *a vorbi* apare cu această formă din secolul al XVII-lea. Etimologia sa a stârnit multe controverse. Majoritatea surselor îl explică ca derivat al substantivului *vorbă*, care, la rândul lui, este considerat o variantă a împrumutului slavon *dvorbă*:

> „*Verbum* rămâne cu sensul de „cuvânt” numai în termenul basc *berba*; în alte părţi rămâne cu sensuri particulare, de ex. sard. log. *sos berbos* „formule magice”, fr. *verve* „vervă”, v. sp. *vierbo* şi v. port. *vervo* „proverb”. Rom. *vorbă* (de unde *a vorbi*), în ciuda asemănării fonetice, nu are nimic de-a face cu *verbum*, ci, după cum dovedeşte clar v. rom. *dvorbă*, provine din v.sl. *dvorьba*” (Tagliavini 1977: 219).

Etimonul *verbum*, propus de Cipariu 1869: 320, trebuie respins din motive morfologice, fonetice şi cronologice. În mod normal, neutrul latin nu devine feminin, deşi există cazuri izolate de singularizare şi feminizare a pluralului neutru, cf. *viride*, pl. *viridia* ‘verdeaţă’ (SŁP 1996: 539) > *varză*, adică, până la urmă, rezultatul este tot un substantiv feminin provenit dintr-un substantiv neutru. De altfel, şi termenul basc are la bază forma de plural *verba* sau chiar presupusa formă feminină **verba*, care, la rândul ei, pare singura explicaţie plauzibilă pentru fr. *verve* ‘vervă’. Aşadar, un argument mai important împotriva acestei etimologii îl constituie o evoluţie fonetică cu totul excepţională, adică trecerea lui [e] în [o], care, totuşi, s-ar mai putea admite ca incident fonetic. Argumentul decisiv este de ordin cronologic – forma *vorbă* apare în textele româneşti abia în secolul al XVII-lea şi nu este atestată în istroromână, aromână şi meglenoromână. Aşadar, caracterul său latin moştenit este greu de dovedit şi foarte puţin probabil. Foarte puţin probabilă este, de asemenea, etimologia susţinută de Tagliavini după mai multe surse româneşti. După cum remarcă Ciorănescu (DER 2002: 843), *vorbă* nu se confundă niciodată cu *dvorbă*, adică nici *vorbă* nu are sensul de ‘slujbă’, nici *dvorbă* nu apare cu sensul de ‘discuţie’ sau ‘cuvânt’. În schimb, *vorbă* şi *a vorbi*, atunci când încep să intre în uz, alternează în mod regulat, chiar în cadrul aceluiaşi text, cu mai vechile *voroavă* şi *a vorovi*, cu sensul de ‘vorbă’ şi ‘a vorbi’. Cele din urmă, în schimb, coexistă în secolul al XVI-lea cu *vreavă* şi *a vrevi*, cu sensul de ‘gălăgie’ şi ‘a face gălăgie’. Aşadar, se pot distinge două serii sinonimice:

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

sec. XVI
vreavă = *voroavă* ‘gălăgie’, *a vrevi* = *a vorovi* ‘a face gălăgie’

sec. XVII-XIX
voroavă = *vorbă* ‘vorbă’, *a vorovi* = *a vorbi* ‘a vorbi’.

Prin urmare, verbul *a vorbi* nu derivă din substantivul *vorbă* (DER 2002: 843, DEX 1998: 1170), ci invers, la fel ca *voroavă*, care provine din *a vorovi*. În acelaşi timp, există o legătură semantică şi etimologică indubitabilă între *a vorbi* şi *a vorovi*. Verbul *a vorbi* trebuie să fie o variantă fonetică a mai vechiului *a vorovi*, la care s-a ajuns prin sincoparea vocalei neaccentuate [o] – *a vorovi* > *a vorvi*, şi disimilarea [v] > [b] – *a vorvi* > *a vorbi*. Aşadar, forma de bază pentru toate cele enumerate o reprezintă verbul *a vorovi*, cu sensul iniţial de ‘a face gălăgie’, care a fost pus în legătură cu ucr. *говорити*[5] şi v.sl. *govoriti* ‘a face zarvă, a se agita’ (DEXI 2007: 2198), provenit din substantivul v.sl. *govorъ* ‘gălăgie’ (SS 1994: 172).

Ipoteza este justă, dar necesită o completare, mai ales cu privire la evoluţia fonetică şi semantică a formei respective. Împrumutul este de dată romanică balcanică, pentru că apare şi în aromână, ca *vâryescu*, pentru care trebuie postulată următoarea evoluţie fonetică:

1. *vorovire* > *voroyire* (palatalizarea labialei [v] în [j])
2. *voroyire* > *vuruyire* (închiderea lui [o] neaccentuat în [u])
3. *vuruyire* > *vuryire* (sincoparea lui [u] neaccentuat)
4. *vuryire* > *vâryire*, *vâryescu* (trecerea segmentului [ur] în [ɨr]).

De aceea, din motive cronologice şi geografice, etimonul formei presupuse **vorovire* din romanica balcanică trebuie să fie v.sl. *govoriti*, şi nu ucr. *говорити*. Fonetismul *vorov-* în locul celui aşteptat **govor-* se poate explica printr-o metateză urmată de o asimilare:

v.sl. *govoriti* > rom.balc. **govorire* > **gorovire* (metateză)
**gorovire* > *vorovire* (asimilare regresivă)

sau

v.sl. *govoriti* > rom.balc. *govorire* > * *voroghire* (metateză)
**voroghire* > *vorovire* (asimilare progresivă).

[5] Prin influenţa ucraineană se poate explica, eventual, fonetismul moldovenesc *a horghi*, cu [h] la iniţială.

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

O altă explicație, mult mai probabilă, presupune o contaminare între **govorire* şi **vrevire*. Reconstituirea unei astfel de forme o permite *a vrevi* din româna veche, menționat mai sus, şi *vrighiri* din meglenoromână, supus unei evoluții fonetice normale:

1. *vrevire* > *vreghire* (palatalizarea lui [v] în [ɟ])
2. *vreghire* > *vrighiri, vrighes* (închiderea lui [e] neaccentuat în [i]).

Verbul **vrevire* din romanica balcanică continuă v.sl. **vьrjaviti* > sl.balc. **vreviti* ‘a face gălăgie’, păstrat numai în macedoneană ca *вревам, вреви* ‘a face gălăgie’ (SM 1990: 41), ‘a vorbi’ (colocvial, în dialecte şi cu sens neutru). Verbul slav, la rândul lui, provine din v.sl. **vьrjava* ‘gălăgie’ (bulg. *врява*, mac. *врева*, srb. *vreva*), care reprezintă substantivarea formei feminine a adjectivului **vьrjavъ* ‘fierbinte, clocotit’, derivat din verbul v.sl. *vьrěti* ‘a fierbe, a clocoti’ (HER 1993: 683).

Verbele slave *govoriti* (SS 1994: 172) şi *vreviti* exprimă acelaşi semantism, ‘a face gălăgie’. În aceste condiții, refacerea presupusului **govorire* în **vorovire* sub influența lui **vrevire*, urmată de dispariția ulterioară a lui **govorire*, pare a fi cea mai plauzibilă ipoteză. Prin urmare, în romanica balcanică, ar fi funcționat, pe de o parte, **vorovire*, care se reflectă în rom. *a vorovi* (devenit *a vorbi*), şi arom. **vâryescu*, şi, pe de alta, **vrevire*, continuat de rom. v. *a vrevi* şi megl. *vrighiri*.

În secolul al XVI-lea, *a vorovi* apare mai ales cu sensul etimologic de ‘a face gălăgie’ (iar derivatul său, *voroavă* – cu cel de ‘gălăgie’). Totuşi, din aceeaşi epocă provin primele atestări ale semantismului celui nou, ‘a vorbi’, care mai este marcat de o nuanță populară. Prin introducerea limbajului colocvial în cronicile moldoveneşti, *a vorovi* şi sensul său nou îşi croiesc drumul în limba literară[6]. Fonetismul *a vorbi* apare mai întâi în sud şi devine deja predominant în secolul al XVII-lea. În Moldova, el coexistă cu cel vechi, cu o frecvență mai mică decât acesta, încă în secolul următor. În secolul al XIX-lea, *a vorbi* se încetățeneşte pe tot teritoriul românesc şi înlocuieşte definitiv verbul *a grăi*. Această substituire ilustrează mecanismul de neutralizare stilistică a unor creații expresive şi de impunere a acestora în locul celor neutre şi normal folosite care devin astfel marcate stilistic (popular, poetic, arhaizant etc.) şi ies din uz în limba standard. În acelaşi timp, expansiunea verbului *a vorbi* poate fi corelată cu interpretarea lui ca lexem de origine latină (de la *verbum*) şi promovarea sa de curentele latinizante.

[6] De altfel, evoluția semantică ‘a face gălăgie’ > ‘a vorbi’ este proprie şi etimoanelor slave ale acestuia, cf. bulg. *говоря*, mac. *говорам*, srb. *govoriti* etc. (< v.sl. *govoriti*), mac. *вревам* (< sl.balc. *vreviti*). Mai trebuie remarcat că în textul slavon, care a servit ca sursă traducerii textelor religioase, se folosesc *molviti* ‘a face gălăgie’ şi, respectiv, *molva* ‘gălăgie’, ale căror echivalente slave occidentale au suferit o evoluție similară ca *govoriti* şi *govorъ* din restul limbilor slave sau rom. *a vorovi*, cf. pol. *mówić* ‘a vorbi’, *mowa* ‘vorbire’, c. *mluvit, mluva*.

BDD-A7017 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

Echivalentele lui *a grăi* se menţin în aromână – *grescu* (DDA 2013: 596) şi în meglenoromână – *gres* (DM 1935: 144), dar uzul lor este din ce în ce mai limitat din cauza răspândirii sl. *zburăscu* şi, respectiv, *zburos*, sau a formelor bazate pe tc. *lâf* 'vorbă' – arom. *lăfusescu* (DDA 2013: 727), megl. *lăfes* (DM 1935: 164). Situaţia cea mai stabilă o prezintă istroromâna de nord, care foloseşte în continuare vechiul *cuvintå*, pe când varianta ei de sud recurge la croatismul *ganęi* (Kovačec 1971: 24) < ceac. *ganati*.

În comparaţie cu alte limbi romanice, aria balcanoromanică se caracterizează printr-o stabilitate mult mai mică în privinţa termenilor cu semantismul 'a vorbi', fiind mai susceptibilă inovaţiilor, împrumuturilor şi, în general, schimbărilor lexico-semantice. Este adevărat că şi restul Romaniei tinde să-şi reînnoiască această categorie lexicală, prin introducerea şi folosirea unor termeni ca fr. *bavarder*, sp. *charlar*, care, totuşi, rămân foarte marcate stilistic, plasându-se astfel la acelaşi nivel cu unele fenomene româneşti recente (precum împrumutul turcesc *a pălăvrăgi* sau folosirea lui *a povesti* cu sensul de 'a vorbi' în limbajul familiar).

Anexa nr. 1

Statistica frecvenţei lexemelor *a cuvânta, a grăi* şi *a vorbi* şi a substantivelor corespunzătoare în texte vechi

Lexem **Sursă**	*cuvânta*[7]	*cuvânt*	*grăi*	*grăită, grai*	*vorovi*	*voroavă*	*vorbi*	*vorbă*
Coresi 1560-1561	1	37	264	4, 3	1	2	-	-
Ureche 1642-1647	1	59	5	-	7	-	-	-
Învăţ. 1650	1	247	113	5	1	1	23	25
Costin 1675	-	33	11	3	5	22	-	-
Cantacuzino 1716	1	29	18	2	-	1	8	6
Neculce 1743	-	46	37	1	19	27	14	12
Biblia Blaj 1795	54	214	263	13	-	-	12	2
Pann 1847	-	18	1	3	-	-	30	60
Alecsandri 1852	-	6	2	-	-	-	6	6

[7] Numai în cuvinte compuse precum *a binecuvânta* etc.

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

Anexa nr. 2

Originea lexemului *a vorbi*

			→	arom. **vuruyire*	→	arom. *vuryire*	→	arom. *vâryire*
v.sl. *govorъ*						rom. *vorbă*	→	mold. *horbă*
↕						↑		
v.sl. *govoriti*	→	rom.balc. **vorovire*				rom. *vorbi*	→	rom. *vorbi*
			→	rom. v. *vorovi*	→			
							→	mold. *horghi*
								↓
						ucr. *говорити*		mold. *horbă*
			→	rom. v. *vrevi*				
sl.balc. **vreviti*	→	rom.balc. **vrevire*						
			→	megl. **vreghire*	→	megl. *vrighiri*		
↑								
v.sl. **vrjava*		→		rom. v. *vreavă*				

BIBLIOGRAFIE

Cipariu, T., 1869, *Gramateca limbei române*, vol. I, Blaj.
Klimkowski, T., 2011, *Influenţe slave vechi asupra morfologiei şi sintaxei limbii române*, Alba Iulia, Editura Aeternitas.
Kovačec, A., 1971, *Descrierea istroromânei actuale*, Bucureşti, Editura Academiei.
Migliorini, B., 1966, *Storia della lingua italiana*, Firenze, Sansoni.
Mihăilă, Gh., 1960, *Împrumuturi vechi sud-slave în limba română. Studiul lexico-semantic*, Bucureşti, Editura Academiei Române.
Sandfeld, K., 1930, *Linguistique balkanique. Problèmes et résultats*, Paris, Édouard Champion.
Tagliavini, C., 1977, *Originile limbilor neolatine*, vers. rom. de A. Niculescu, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

Vaillant, A., 1966, *Grammaire comparée des langues slaves*, t. III, Paris, Editions Klincksieck.

Dicţionare

CSS – Дьяченко, Г., 1998, *Полный церковно-славянский словарь*, Москва, Терра – Книжный Клуб.
DDA – Papahagi, T., 2013, *Dicţionarul dialectului aromân general şi etimologic*, Bucureşti, Editura Academiei.
DER – Ciorănescu, A., 2002, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Bucureşti, Saeculum I. O.
DEX – Coteanu, I., Seche, L., Seche, M. (coord.), 1998, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Univers Enciclopedic.
DEXI – Dima, E. (coord.), 2007, *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*, Chişinău, Arc & Gunivas.
DG – Kostan, O., Andonios, K., *Dicţionar român-grec, grec-român*, Constanţa, Steaua Nordului.
DM – Capidan, Th., 1935, *Meglenoromânii*, vol. III, *Dicţionar meglenoromân*, Bucureşti, Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului, Imprimeria Naţională.
FSS – Ndreca, M., 1980, *Fjalor ship-serbokroatisht*, Prishtinë, Rilindja.
HER – Gluhak, A., 1993, *Hrvatski Etimološki Rječnik*, Zagreb, August Cesarec.
SŁP – Kumaniecki, K., 1996, *Słownik łacińsko-polski*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
SM – Vidoeski, B., Pianka, W., Topolińska, Z., 1990, *Słownik macedońsko-polski i polsko-macedoński*, Warszawa, PWN – Skopje, Makedonska Kniga.
SS – Цейтлин, Р.М., Вечерки, Р., Благовой Е., 1994, *Старославянский словарь*, Москва, Русский Язык.
SSCH – Frančić, V., 1987, *Słownik serbsko-chorwacko polski*, Warszawa, Wiedza Powszechn.

Texte suport

Coresi (trad.rom.), 1560-1561, *Dentru Matei sfântă bună vestire*, în *Tetraevanghelul tipărit de Coresi (Braşov, 1560-1561) comparat cu Evangheliarul lui Radu de la Măniceşti 1574*, ediţie alcătuită de Florica Dimitrescu, Bucureşti, Editura Academiei, 1963.
Grigore Ureche, 1642-1647, *Letopiseţul Ţărâi Moldovei, de când s-au descălecat ţara*, http://ro.wikisource.org/wiki/Letopise%C8%9Bul_%C8%9B%C4%83r%C3%A2i_Moldovei,_de_c%C3%A2nd_s-au_desc%C4%83lecat_%C8%9Bara, acces: 11.08.2014.
Neagoe Basarab, trad. rom. 1650, *Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, http://ro.wikisource.org/wiki/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83turile_lui_Neagoe_Basarab_c%C4%83tre_fiul_s%C4%83u_Teodosie, acces: 11.08.2014.
Miron Costin, 1675, *Letopiseţul Ţărâi Moldovei*, http://ro.wikisource.org/wiki/Letopise%C8%9Bul_% C8%9A%C4%83r%C3%AEi_ Moldovei_de_la_Aaron_Vod% C4%83_%C3%AEncoace, acces: 11.08.2014.
Constantin Cantacuzino, 1716, *Istoria Ţării Rumâneşti*, http://ro.wikisource.org/wiki/Istoria_%C8%9A%C4%83rii_Rum%C3%A2ne%C8%99ti, acces: 11.08.2014.
Ion Neculce, 1743, *Letopiseţul Ţării Moldovei*, Editura „Litera Internaţional", Bucureşti – Chişinău, 2001.
Samuil Micu (trad. rom.), 1795, *Biblia de la Blaj*, http://bitflow.dyndns.org/romanian/biblia/Romanian-Biblia_Blaj_1795.pdf, acces: 11.08.2014.
Anton Pann, 1847, *Povestea vorbii*, http://ro.wikisource.org/wiki/Povestea_vorbei, acces: 11.08.2014.
Vasile Alecsandri, 1852, *Chiriţa în provincie*, http://ro.wikisource.org/wiki/Chiri%C8%9Ba_%C3%AEn_provincie, acces: 11.08.2014.

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)

BDD-A7017 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 01:10:24 UTC)